

Bijlage 2 – Ontwikkelingen tijdens het meerjarig beleidskader 2016-2019

Een belangrijke ontwikkeling tijdens deze beleidskaderperiode is de in de kamerbrief genoemde hervestiging in het kader van de EU-Turkije Verklaring vanaf april 2016. Deze hervestiging wordt uitgevoerd in een versnelde procedure op grond van een tussen de EU lidstaten en Turkije vastgestelde '*Standard Operating Procedure*'.

Nederland stond tijdens het EU voorzitterschap aan de basis van de Verklaring en heeft zich van begin af aan gecommitteerd. Vanaf 2017 is de hervestiging uit Turkije losgetrokken van het nationale meerjarig beleidskader en per 2018 is naast het nationaal quotum de categorie 'hervestiging op grond van (EU) migratiesamenwerking met derde landen' geïntroduceerd. Deze vorm van hervestiging is conditioneel aan de wederzijdse uitvoering van de samenwerking en de daaruit voortvloeiende asielinstroom in (EU en) Nederland. De hervestigingsinzet met betrekking tot deze variant wordt in beginsel bepaald voor de duur van de looptijd van de EU hervestigingsprogramma's. Vooralsnog wordt alleen de hervestiging uit Turkije onder deze categorie geschaard. Als onderdeel van de integrale migratieagenda houdt het kabinet de mogelijkheid open dat het op enig moment ook andere derde landen kan gaan betreffen.

De tussen EU lidstaten en Turkije afgesproken versnelde hervestigingsprocedure heeft ook geleid tot twee veranderingen in het hervestigingsproces ten opzichte van het proces op grond van het nationaal meerjarig beleidskader. Omdat UNHCR de hervestigingsvoordrachten in dit proces baseert op een lijst van het Turkse Directoraat-Generaal Migratie en pas op een later moment en veel korter bij deze zaken betrokken is, zijn de Afdeling Vreemdelingenpolitie Identificatie en Mensenhandel van de Nationale Politie (AVIM) en de Koninklijke Marechaussee (KMar) aan het missieteam van IND en COA toegevoegd. Doel hiervan is om risico's voor de openbare orde en nationale veiligheid te verminderen. AVIM voert ter plekke het proces van Identificatie en Registratie uit, waarbij KMar ondersteunt op documentexpertise. Het screeningsmodel dat AVIM voor deze missies heeft ontwikkeld oogst interesse bij veel LS.

Naast aanpassing aan de voorkant, heeft de hervestiging uit Turkije ook geleid tot aanpassingen in het vervolgproces van deze hervestiging. In de versnelde hervestigingsprocedure uit Turkije is het vooralsnog niet mogelijk om vluchtelingen direct in de gemeente te huisvesten, wat in het nationale beleidskader het uitgangspunt is. De vluchtelingen uit Turkije komen ongeveer twee tot drie maanden na selectie in Nederland aan, terwijl voor het organiseren van directe huisvesting in de regel zes maanden nodig is. De Syrische vluchtelingen uit Turkije worden bij aankomst in Nederland dan ook opgevangen in een azc. Het COA heeft de Culturele Oriëntatietraining in Turkije verkort en aangepast. De training bereidt de hervestiger voor op een vertrek naar Nederland en een eerste verblijf in een asielzoekerscentrum, alwaar zij verder worden voorgelicht over leven in Nederland. Vanuit het asielzoekerscentrum worden deze vluchtelingen net als andere statushouders in gemeenten gehuisvest.

Een andere ontwikkeling tijdens dit meerjarig beleidskader hervestiging is de spoedhervestiging van uit detentie in Libië geëvacueerde vluchtelingen via het UNHCR *Emergency Transit Mechanism* (ETM) in Niger. Op verzoek van UNHCR heeft Nederland na een pilotmissie in 2018 een spoedproces ontwikkeld wat het mogelijk maakt om vluchtelingen in ongeveer een maand na selectie naar Nederland over te brengen. In 2019 is dit proces met succes geïntroduceerd en uitgevoerd. Ook voor dit proces heeft het COA een aangepaste Culturele Oriëntatietraining ontwikkeld en worden de hervestigde vluchtelingen na aankomst in Nederland opgevangen in een asielzoekerscentrum.

Verder wordt sinds 2017 door het ministerie jaarlijks een nationaal hervestigingsoverleg georganiseerd. Deze bijeenkomst voor belanghebbenden uit het nationale speelveld¹ heeft als doel om gezamenlijk te blijven werken aan verbetering van het brede hervestigingsproces - dat wil zeggen vanaf voordracht door de UNHCR in het opvangland tot en met een soepele landing en start in de gemeente. Mede naar aanleiding van inbreng vanuit gemeenten is besloten dat het COA

¹¹ Genodigden zijn onder meer het ministerie Justitie en Veiligheid, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, IND, COA, AVIM, KMar, UNHCR, IOM, UAF, VNG, verschillende gemeenten, Vluchtelingenwerk, en andere organisaties die hervestigde vluchtelingen ondersteunen met maatschappelijke begeleiding na aankomst in Nederland.

een extra bijdrage van €500,- per hervestigde vluchteling kan verstrekken wanneer een gemeente daarom verzoekt.²

Nederland heeft deze beleidskaderperiode actief bijgedragen aan kennis- en expertise uitwisseling in internationaal- en EU-verband, onder meer via de zogenaamde *Core Groups* van de UNHCR. Nederland neemt deel aan het project EU FRANK dat zich richt op operationele samenwerking tussen EU lidstaten op het gebied van hervestiging. Ook is Nederland één van de pilot landen van de door EASO opgezette *Resettlement Support Facility (RSF)* om het hervestigingsproces in Turkije logistiek te ondersteunen (wat ook een aanzienlijke financiële besparing oplevert) en onderlinge uitwisseling tussen lidstaten te bevorderen. Daarnaast ontvangen Nederlandse hervestigingsmissies met enige regelmaat werkbezoeken van buitenlandse collega's.

Tot slot heeft Nederland in het kader van het Global Refugee Forum dat heeft plaats gevonden in december 2019 de culturele oriëntatie training van hervestigers voorafgaand aan vertrek naar Nederland als goede praktijk voor hervestiging aangedragen. Het COA heeft deze training door de jaren heen ontwikkeld en past deze telkens aan op de doelgroep en het proces. Zo duurt de gebruikelijke training 3x4 dagen met een maand interval, waarbij ook een voormalige hervestigde vluchteling is betrokken als mentor voor de nieuwe groep vluchtelingen. Het COA richt de training op maat in. Voor hervestiging uit Turkije en het ETM te Niger is een snellere training ontwikkeld. En voor de caseload van de hervestigingsmissies naar Oeganda is juist een extra trainingssessie toegevoegd. De Nederlandse Culturele Oriëntatie training wordt in rapporten aangehaald als goed voorbeeld en er is veel interesse en uitwisseling met buitenlandse collega's.³

² Gemeenten geven aan bij de huisvesting van hervestigde vluchtelingen meer kosten te maken. Dit kan zijn omdat intensieve begeleiding nodig is, omdat gemeenten er voor kiezen om een deel van de inrichtingskosten van de woning als een gift in plaats van een lening aan de vluchteling te verstrekken of door verhoogde kosten van huurderiving.

³ 'Preparing for the unknown. Designing effective predeparture orientation for resettling refugees', Migration Policy Institute Europe, mei 2019.